

ROALD
DAHL

Met tekeningen van
Quentin Blake

De heksen

DE FANTASTISCHE BIBLIOTHEEK VAN
ROALD DAHL
TEKENINGEN VAN QUENTIN BLAKE

De
heksen

vertaald door Huberte Vriesendorp

De Fontein

Iets over heksen

In sprookjes dragen heksen altijd malle zwarte hoeden en zwarte mantels en vliegen ze rond op bezemstelen.

Maar dit is geen sprookje. Dit gaat over echte heksen.

Het belangrijkste wat je over echte heksen moet weten, is dit. *Luister goed en vergeet dit nooit: echte heksen hebben doodgewone kleren aan en zien er net zo uit als doodgewone vrouwen. Ze wonen in doodgewone huizen en hebben doodgewone banen.*

Daarom zijn ze zo moeilijk te vangen.

Een echte heks haat kinderen, met een roodgloeiende helse haat, die roodgloeiender en helser is dan welke andere haat jij ook zou kunnen bedenken.

Een echte heks zit altijd plannetjes te verzinnen om van de kinderen op haar gebied af te komen. Haar liefste wens is ze allemaal, stuk voor stuk, op te ruimen. Dat is het enige waar ze de godganse dag aan denkt. Zelfs als ze aan het werk is als caissière in een supermarkt of brieven tikt op een kantoor of rondrijdt in een grote slee (en dat zou allemaal best kunnen), dan nog zit ze in gedachten te peinzen en te piekeren, te broeien en te gloeien, te knarsen en te knisperen van de moordzuchtige, bloed-dorstige plannetjes.

‘Welk kind,’ vraagt ze zich de hele dag af, ‘welk kind zal ik nu eens nemen voor mijn volgende slachtpartij?’

Een echte heks heeft evenveel plezier in het uitroeien van kinderen als jij in het eten van een bord aardbeien met slagroom.

Ze rekent erop een kind per week van kant te maken. Als het minder is krijgt ze een pesthumeur.

Een kind per week is tweeënvijftig per jaar.

Vermorzel en verpulver ze en pletter ze in elkaar.

Dat is het motto van alle heksen.

Het slachtoffer wordt heel zorgvuldig uitgekozen. Dan besluit de heks het arme kind, zoals een jager in het bos een vogeltje besluit.

Ze beweegt heel behoedzaam. Ze sluipt dichterbij en dichterbij. En dan pas, als alles klaar is... *zwoesj!*... slaat ze toe! Vonken spatten. Vlammen slaan uit. Olie kookt. Ratten krijsen. Vel verschrompelt. En weg is het kind.

Je moet goed begrijpen dat een heks kinderen niet de hersens inslaat of met messen steekt of doodschiet met een revolver. Mensen die zulke dingen doen, worden opgepakt door de politie.

Een heks wordt nooit gepakt. Vergeet niet dat er toverkracht in haar vingers zit, en dat er duivelskunsten dansen in haar bloed. Ze kan stenen laten rondspringen als kikkers en ze kan flakkerende vlammetjes over het water laten huppelen.

Zulke toverkunsten zijn heel griezelig.

Gelukkig zijn er vandaag de dag niet zoveel echte heksen meer over. Maar er zijn er heus nog genoeg om zenuwachtig van te worden. In Engeland zijn er waarschijnlijk ongeveer honderd, alles bij elkaar. In sommige landen zijn er meer, in andere niet zoveel. Maar geen land ter wereld is helemaal heksvrij.

Een heks is altijd een vrouw.

Ik wil echt niks vervelends over vrouwen zeggen. De meeste vrouwen zijn alleraardigst. Maar het blijft een

feit dat alle heksen vrouwen zijn. Er bestaat niet zoiets als een mannelijke heks.

Daarentegen kan een boeman nooit een vrouw zijn. En een bietebauw ook niet. Ze zijn allebei gevaarlijk. Maar ze zijn geen van tweeën half zo gevaarlijk als een echte heks.

Voor kinderen is een echte heks verreweg het gevaarlijkste van alle levende wezens op aarde. Wat haar dubbel zo gevaarlijk maakt, is dat ze er helemaal niet gevaarlijk *uitziet*. Zelfs wanneer je al haar geheimen kent (die krijg je zo meteen te horen), dan nog kun je er nooit helemaal zeker van zijn of je met een heks of met zomaar een aardige mevrouw te maken hebt. Als een tijger zich op een grote hond met een kwispelstaart zou kunnen laten lijken, zou je vast naar hem toe lopen om hem over zijn kop te aaien. En dan was je er mooi geweest. Met heksen is het net zo. Het lijken allemaal aardige mevrouwen.

Kijk maar eens goed naar het plaatje hierboven. Welke mevrouw is de heks? Dat is een moeilijke vraag, maar een vraag die ieder kind moet proberen te beantwoorden.

Wie weet woont er op dit moment wel een heks naast je.

Of misschien is ze wel die mevrouw met die lichte ogen, die vanmorgen in de bus tegenover je zat.

Misschien is ze de mevrouw met de stralende glim-

lach, die jou tussen de middag op straat een snoepje aanbod in een wit puntzakje.

Misschien is ze zelfs wel – en daar zul je vast van schrikken – je eigen lieve juf van school, die je nu deze woorden voorleest. Kijk die juf eens goed aan. Misschien lacht ze wel omdat het zo'n idioot idee is. Maar laat je daardoor niet om de tuin leiden. Het kan best een slimme truc van haar zijn.

Natuurlijk wil ik absoluut niet beweren dat jouw juf echt een heks is. Het enige wat ik zeggen wil, is dat ze er een zou *kunnen* zijn. Het is heel onwaarschijnlijk. Maar – en hier komt de grote dikke 'maar' – het *is niet onmogelijk*.

O, als er toch eens een manier was om zeker te weten of een vrouw een heks is of niet; dan konden we alle heksen oppakken en door de gehaktmolen halen. Jammer genoeg bestaat zo'n manier niet. Maar er zijn wel een paar kleine dingetjes waar je op kunt letten. Kleine, rare gewoontetjes die alle heksen hebben, en als je die kent en je onthoudt ze goed, dan lukt het je misschien tijdig te ontsnappen aan de vernietiging.

Mijn grootmoeder

Ik ben zelf twee keer met heksen in aanraking gekomen nog voor ik acht jaar oud was. De eerste keer kwam ik er zonder kleerscheuren af, maar de tweede keer had ik minder geluk. Er zijn dingen met mij gebeurd, die je waarschijnlijk de schrik op het lijf zullen jagen als je erover leest. Daar is niets aan te doen. De waarheid moet verteld worden. Het feit dat ik er nog ben en het kan navertellen (hoe raar ik er ook uitzie), heb ik helemaal alleen te danken aan mijn fantastische grootmoeder.

Mijn grootmoeder kwam uit Noorwegen. Noren weten alles van heksen af, want Noorwegen, met zijn zwarte wouden en ijzige bergen, is de plaats waar de eerste heksen vandaan kwamen. Mijn vader en mijn moeder waren ook Noors; maar omdat mijn vader in Engeland werkte, ben ik daar geboren en heb ik daar gewoond en ging ik naar een Engelse school. Twee keer per jaar, met Kerstmis en in de zomer, gingen we bij mijn grootmoeder in Noorwegen logeren. Deze oude dame was, voor zover ik weet, het enige familielid dat we nog hadden van beide kanten. Ze was de moeder van mijn moeder en ik was dol op haar. Wanneer zij en ik bij elkaar waren, spraken we Noors of Engels. Het gaf niet wat. We spraken het allebei even vloeiend. Ik moet toegeven dat ik me bij haar meer thuis voelde dan bij mijn moeder.

Kort na mijn zevende verjaardag namen mijn ouders mij mee om zoals gewoonlijk Kerstmis te vieren bij mijn grootmoeder in Noorwegen. En daar, toen mijn vader, mijn moeder en ik op een weg even ten noorden van Oslo reden, begon het te ijzelen en slipte onze auto van de weg en viel in een diep, rotsachtig ravijn. Mijn ouders waren op slag dood. Ik zat stevig vastgebonden op de achterbank en kreeg alleen een snee in mijn voorhoofd.

Ik zal het verder niet hebben over de verschrikkingen van die vreselijke middag. Ik krijg nog koude rillingen als ik eraan denk. Uiteindelijk belandde ik natuurlijk in het huis van mijn grootmoeder met haar armen stevig om mij heen. Samen huilden we de hele nacht.

‘Wat moeten we nu doen?’ vroeg ik haar door mijn tranen heen.

‘Jij blijft hier bij mij,’ zei ze, ‘en ik zal voor je zorgen.’

‘Ga ik dan niet meer terug naar Engeland?’

‘Nee,’ zei ze. ‘Dat zou ik nooit kunnen. De hemel mag mijn ziel hebben, maar Noorwegen krijgt mijn botten.’

De volgende dag begon mijn grootmoeder me verhaaltjes te vertellen om ons allebei ons grote verdriet te laten vergeten. Ze kon geweldig goed vertellen en ik luisterde geboeid naar alles wat ze vertelde. Maar ik raakte pas goed opgewonden toen ze over heksen begon. Ze bleek een echte deskundige op het gebied van deze wezens en ze maakte me heel duidelijk dat haar heksenverhalen, in tegenstelling tot haar andere verhalen, niet zelfverzonnen waren. Ze waren allemaal waar gebeurd. Zo waar als wij hier staan. Ze waren geschiedenis. Alles wat ze me over heksen vertelde, was echt gebeurd en dat kon ik gerust geloven. Wat nog erger was, nog veel en veel erger, was dat heksen nog steeds bestonden. Ze waren overal om ons heen en ook dat kon ik gerust geloven.

‘Is dat de *volle* waarheid, grootmoeder? *Echt de volledige* waarheid?’

‘Lieverd,’ zei ze, ‘je maakt het niet lang in deze wereld als je niet zou weten waaraan je een heks kunt herkennen als je er een tegenkomt.’

‘Maar je zei net dat ze er precies zo uitzien als gewone vrouwen, grootmoeder. Hoe kan ik ze dan herkennen?’

‘Je moet goed naar me luisteren,’ zei mijn grootmoeder, ‘en alles wat ik zeg goed in je oren knopen. Voor de rest kun je nog alleen maar duimen en bidden en er het beste van hopen.’

We zaten in de grote woonkamer van haar huis in Oslo en ik had mijn pyjama al aan. De gordijnen werden nooit dichtgedaan in dat huis en door de ramen zag ik reusachtige sneeuwvlokken vallen, in een wereld zo zwart als teer. Mijn grootmoeder was geweldig oud en gerimpeld. Ze had een enorm massief lichaam, dat gehuld was in grijze kant. Daar zat ze majestueus in haar leunstoel, waar ze iedere centimeter van opvulde. Nog geen muisje had er naast haar kunnen zitten. Ikzelf, net zeven jaar oud, zat aan haar voeten op de vloer met mijn pyjama, badjas en pantoffels aan.

‘Zweer je dat je me niet voor de gek houdt?’ vroeg ik alsmaar. ‘Zweer je dat je niet jukt?’

‘Hoor eens,’ zei ze. ‘Ik heb niet minder dan vijf kinderen gekend die van de aardbodem zijn weggevaagd om nooit meer gezien te worden. Heksen hebben ze te pakken gekregen.’

‘Ik denk nog steeds dat je me alleen maar bang wilt maken,’ zei ik.

‘Ik probeer er alleen maar voor te zorgen dat jou niet hetzelfde overkomt,’ zei ze. ‘Ik houd van je en ik wil dat je bij me blijft.’

‘Vertel eens over die verdwenen kinderen,’ vroeg ik.

Mijn grootmoeder was de enige grootmoeder die ik ooit heb ontmoet, die sigaren rookte. Ze stak er nu een op, een lange, zwarte sigaar, die naar verbrande rubber stonk.

‘Het eerste kind dat ik kende en dat verdween,’ zei ze, ‘heette Ranghild Hansen. Ranghild was toen ongeveer acht jaar oud en ze was op het grasveld met haar kleine zusje aan het spelen. Hun moeder, die in de keuken brood stond te bakken, kwam naar buiten om een frisse neus te halen. “Waar is Ranghild?” vroeg ze.

“Ze is met die lange mevrouw meegegaan,” zei het kleine zusje.

“Welke lange mevrouw?” vroeg de moeder.

“Die lange mevrouw met de witte handschoenen,” zei het kleine zusje. “Ze nam Ranghild bij de hand en ging met haar weg.” Niemand,’ zei mijn grootmoeder, ‘heeft Ranghild ooit nog teruggezien.’

‘Hebben ze naar haar gezocht?’ vroeg ik.

‘Ze hebben kilometers in het rond naar haar gezocht. De hele stad heeft meegeholpen. Maar ze hebben haar nooit gevonden.’

‘Wat is er met die andere vier kinderen gebeurd?’ vroeg ik.

‘Ze zijn verdwenen, net als Ranghild.’

‘Hoe dan, grootmoeder? Hoe zijn ze verdwenen?’

‘Steeds is er een vreemde mevrouw bij hun huis gezien, vlak voor het gebeurde.’

‘Maar hoe verdwenen ze?’ vroeg ik.

‘De tweede was een heel eigenaardig geval,’ zei grootmoeder. ‘Er was een familie, Christiansen genaamd. Ze woonden in Holmenkollen en ze hadden een oud schilderij in hun woonkamer hangen waar ze erg trots op waren. Op het schilderij stonden een paar eenden op een erf bij een boerderij. Er stonden geen mensen op het

schilderij, alleen maar een stel eenden op een weijtje met een boerderij op de achtergrond. Het was een groot schilderij en best mooi. Nou, op een dag kwam hun dochter Solveg uit school thuis met een appel. Ze zei dat ze die van een aardige dame op straat had gekregen. De volgende morgen lag kleine Solveg niet in haar bedje. Haar ouders zochten overal, maar konden haar nergens vinden. Toen schreeuwde haar vader ineens: “Daar is ze! Dat is Solveg, die de eendjes voert!” Hij wees op het schilderij en ja hoor, daar was Solveg. Ze stond op het erf en gooide brood uit een mandje naar de eenden. De vader rende naar het schilderij en raakte haar aan. Maar dat hielp niets. Ze was gewoon een stukje van het schilderij, alleen maar een plaatje op linnen geschilderd.’

‘Heb jij dat schilderij zelf ooit gezien, grootmoeder, met dat kleine meisje erop?’

‘Vaak,’ zei mijn grootmoeder. ‘En het rare was, dat de kleine Solveg in het schilderij steeds van plaats veranderde. Op een dag was ze zelfs binnen in de boerderij en zag je haar gezicht voor het raam. Op een andere dag stond ze weer helemaal links met een eendje in haar armen.’

‘Kon je haar zien bewegen in het schilderij, grootmoeder?’

‘Dat heeft niemand ooit gezien. Waar ze ook was, buiten de eenden aan het voeren of binnen voor het raam, ze

bewoog nooit. Ze was altijd alleen maar een met olieverf geschilderd figuurtje. Het was allemaal heel vreemd,' zei mijn grootmoeder. 'Heel erg vreemd. Maar het vreemdste was nog dat ze met het voorbijgaan der jaren steeds ouder werd. In tien jaar was het kleine meisje op het schilderij een jonge vrouw geworden. Na dertig jaar was ze van middelbare leeftijd. Toen plotseling, vierenvijftig jaar nadat het gebeurd was, verdween ze helemaal uit het schilderij.'

'Bedoel je dat ze doodging?' vroeg ik.

'Wie weet,' zei mijn grootmoeder. 'Er gebeuren geheimzinnige dingen in de wereld van de heksen.'

'Nu heb je me over twee kinderen verteld,' zei ik. 'Wat gebeurde er met de derde?'

'De derde was de kleine Birgit Svenson,' zei mijn grootmoeder. 'Ze woonde hier aan de overkant. Op een dag kreeg ze ineens overal veren. Binnen een maand was ze een grote witte kip geworden. Haar ouders hebben haar jarenlang in een hok in de tuin gehouden. Ze legde zelfs eieren.'

'Welke kleur hadden die eieren?'

'Bruin,' zei mijn grootmoeder. 'De grootste eieren die ik ooit van mijn leven gezien heb. Haar moeder bakte er omeletten van. Zelig waren die.'

Ik keek op naar mijn grootmoeder, die als een of andere oeroude koningin op haar troon zat. Haar ogen waren

mistig groen en schenen te staren naar iets wat mijlen ver weg was. De sigaar was op dat moment het enige aan haar dat echt was. De rook die eraf kwam, walmde in blauwe nevels rond haar hoofd.

‘Maar verdween dat meisje, dat een kip werd, niet?’ vroeg ik.

‘Nee, Birgit niet. Ze heeft nog vele jaren geleefd en haar bruine eieren gelegd.’

‘En je zei dat ze allemaal verdwenen?’

‘Ik vergiste me,’ zei mijn grootmoeder. ‘Ik word oud. Ik kan me niet alles meer zo precies herinneren.’

‘Wat gebeurde er met het vierde kind?’ vroeg ik.

‘De vierde was een jongen, die Harald heette,’ zei mijn grootmoeder. ‘Op een morgen werd zijn hele huid grijsgeel. Daarna werd hij hard en krakerig als de dop van een noot. ’s Avonds was de jongen van steen geworden.’

‘Van steen?’ vroeg ik. ‘Bedoel je echte steen?’

‘Graniet,’ zei ze. ‘Ik zal je eens meenemen om hem te zien, als je wilt. Ze hebben hem nog in huis. Hij staat in de gang, een klein stenen beeldje. Bezoekers zetten hun paraplu tegen hem aan.’

Al was ik heel jong, ik was toch niet bereid zomaar alles wat mijn grootmoeder me vertelde, te geloven. Maar ja, ze zei het met zoveel overtuiging, met zo’n diepe ernst, zo zonder een glimlachje of pretlichtje in haar ogen, dat ik begon te twijfelen.

‘Ga door, grootmoeder,’ zei ik. ‘Je zei dat er vijf waren. Wat is er met de vijfde gebeurd?’

‘Wil je een trekje van mijn sigaar?’ vroeg ze.

‘Ik ben nog maar zeven jaar, grootmoeder.’

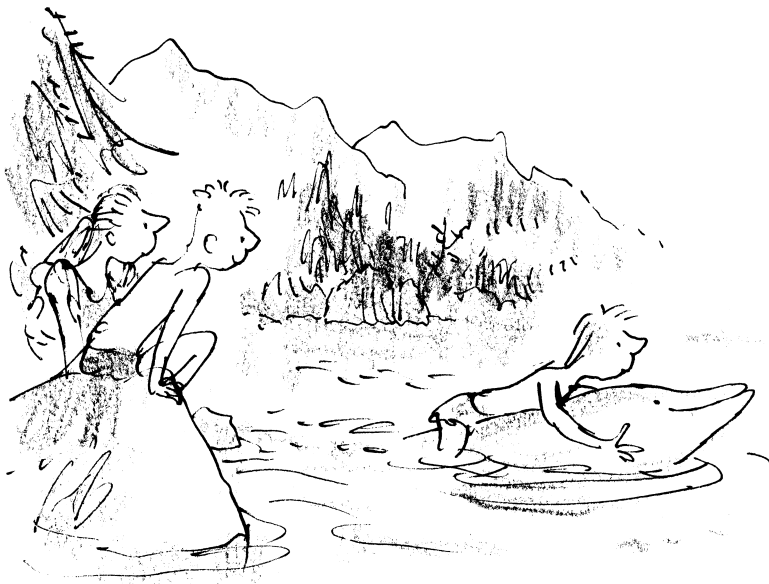
‘Wat heeft je leeftijd daar nou mee te maken,’ zei ze. ‘Als je sigaren rookt zul je nooit verkouden worden.’

‘Hoe ging het met nummer vijf, grootmoeder?’

‘Nummer vijf,’ zei ze terwijl ze op het puntje van haar sigaar kauwde alsof het een verrukkelijke asperge was, ‘was wel een interessant geval. Een negenjarige jongen die Leif heette, was in de zomervakantie bij een fjord. De hele familie was aan het picknicken en zwemmen bij een paar rotsblokken op een van die kleine eilandjes. Jonge Leif dook in het water en zijn vader, die toekeek, zag dat hij langer dan anders onder water bleef. Toen hij eindelijk bovenkwam, was hij Leif niet meer.’

‘Wat was hij dan, grootmoeder?’

‘Hij was een dolfijn.’

‘Vast niet! Bestaat niet!’

‘Hij was een mooie, jonge dolfijn,’ zei mijn grootmoeder. ‘En zo tam als wat.’

‘Grootmoeder,’ zei ik.

‘Ja, lieverd?’

‘Was hij heus, echt in een dolfijn veranderd?’

‘Absoluut,’ zei ze. ‘Ik heb zijn moeder goed gekend. Zij heeft me er alles van verteld. Ze vertelde hoe Leif, de dolfijn, de hele middag bij ze bleef en zijn broertjes en zusjes ritjes op zijn rug liet maken. Ze hadden een heerlijke middag. Toen zwaaide hij naar ze met een flipper en zwom weg om nooit meer gezien te worden.’

‘Maar grootmoeder,’ zei ik, ‘hoe wisten ze nou dat die dolfijn eigenlijk Leif was?’

‘Hij praatte met ze,’ zei grootmoeder. ‘Hij lachte en maakte tijdens de ritjes de hele tijd grapjes met ze.’

‘Maar werd er niet een ontzettende heisa van gemaakt toen het gebeurde?’ vroeg ik.

‘Niet zo erg,’ zei mijn grootmoeder. ‘Je moet bedenken dat we hier in Noorwegen wel aan zulke dingen gewend zijn. Er zitten hier overal heksen. Er woont er op dit moment vast wel een bij ons in de straat. Nu is het tijd om naar bed te gaan.’

‘Een heks kan toch niet vannacht door mijn raam naar binnen klimmen, hè?’ vroeg ik een beetje benauwd.

‘Nee,’ zei mijn grootmoeder. ‘Heksen doen nooit van die idiote dingen zoals langs de regenpijpen naar boven klimmen of bij mensen inbreken. In je bed zul je volkomen veilig zijn. Kom maar mee, dan zal ik je instoppen.’

Voor Licky

Achtendertigste druk, 2006

Oorspronkelijke titel: *The Witches*

Verschenen bij Jonathan Cape, Londen

Text copyright © Roald Dahl Nominee Ltd, 1983

Illustrations copyright © Quentin Blake, 1983

Voor de Nederlandse uitgave:

© 1984/2005 Uitgeverij De Fontein, Baarn

Vertaling: Huberte Vriesendorp

Omslagontwerp en grafische verzorging: Atelier van Wageningen, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 90 261 3058 9

NUR 200